

Riksdagens svar RSv 303/2022 rd — RP 145/2022 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om automatiserat beslutsfattande inom den offentliga förvaltningen

Ärende

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om automatiserat beslutsfattande inom den offentliga förvaltningen (RP 145/2022 rd).

Beredning i utskott

Utskottets betänkande: Förvaltningsutskottet (FvUB 39/2022 rd).

Beslut

Riksdagen har antagit följande lagar:

Lag

om ändring av förvaltningslagen

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till förvaltningslagen (434/2003) ett nytt 8 b kap. som följer:

Riksdagens svar RSv 303/2022 rd

II AVDELNINGEN

HUR ETT FÖRVALTNINGSÄRENDE INLEDS OCH BEHANDLAS HOS EN MYNDIGHET

8 b kap.

Automatiserat avgörande av ärenden

53 e §

Förutsättningar för att avgöra ärenden automatiserat

I detta kapitel föreskrivs om de förutsättningar som utöver vad som föreskrivs någon annanstans i lag ska vara uppfyllda för att en myndighet genom automatisk databehandling ska kunna träffa ett avgörande som avslutar behandlingen av ett ärende utan att avgörandet granskas och godkänns av en fysisk person.

En myndighet kan avgöra ett ärende automatiserat, när det i ärendet inte ingår omständigheter som förutsätter prövning från fall till fall eller när de i ärendet ingående omständigheter som förutsätter prövning från fall till fall har bedömts av en tjänsteman eller någon annan som handlägger ärendet. Avgöranden ska grundas på behandlingsregler som har utarbetats med stöd av tillämplig lag och förhandsprövning och som avses i 2 § 16 punkten i lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen (906/2019).

Bestämmelser om förutsättningarna för att införa ett automatiserat avgörande och det förfarande som ska iakttas vid införandet finns i lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen.

En begäran om omprövning eller ett jämförbart rättsmedel får inte avgöras automatiserat.

53 f §

Rättsskyddsförutsättning vid automatiserade avgöranden

En förutsättning för automatiserade avgöranden är att den fysiska person som avgörandet avser avgiftsfritt till alla delar får begära omprövning av avgörandet genom en omprövningsbegäran enligt 7 a kap. eller ett jämförbart rättsmedel som behandlas hos den myndighet som har fattat beslutet eller hos en myndighet som hör till samma personuppgiftsansvarige som den beslutande myndigheten.

Vad som föreskrivs i 1 mom. tillämpas dock inte, om en parts yrkande, som inte rör någon annan part, godkänns genom ett automatiserat avgörande.

Riksdagens svar RSv 303/2022 rd

53 g §

Meddelande om automatiserat avgörande

Utöver vad som föreskrivs i 44 § 1 mom. ska av ett förvaltningsbeslut framgå om ärendet har avgjorts automatiserat samt var det beslut om införande som avses i 28 d § i lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen finns att tillgå.

Om det inte meddelas något förvaltningsbeslut i ärendet med stöd av någon annan lag, ska de uppgifter som avses i 1 mom. och information om vilka uppgifter som ligger till grund för det automatiserade avgörandet dock meddelas parten på något annat sätt senast när behandlingen av ärendet avslutas.

Kravet enligt 44 § 1 mom. 4 punkten på att namnet på den person som ger ytterligare uppgifter ska anges tillämpas inte i ärenden som avgörs automatiserat.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Automatiserat avgörande av ärenden som har varit i bruk före ikraftträdandet av denna lag får trots vad som föreskrivs i 53 e § 4 mom. och 53 f § fortsatt tillämpas i 18 månader från ikraftträdandet av denna lag.

Automatiserat avgörande av ärenden som har varit i bruk före ikraftträdandet av denna lag ska försättas i överensstämmelse med 53 g § inom 18 månader efter lagens ikraftträdande.

Lag

om ändring av lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen (906/2019) 2 § 1 mom. 14 punkten, 3 § 1, 4 och 5 mom., 14 § 2 mom., 26 § 4 mom. 3 punkten och 5 mom. 3 punkten, av dem 3 § 4 mom. sådant det lyder i lag 710/2021, samt

fogas till 2 § 1 mom. nya 15 och 16 punkter, till lagen en ny 13 a §, till 26 § 4 mom. en ny 4 punkt och till 5 mom. nya 4 och 5 punkter samt till lagen ett nytt 6 a kap. som följer:

2 §

Definitioner

I denna lag avses med

Riksdagens svar RSv 303/2022 rd

14) *maskinläsbart format* ett filformat som är så strukturerat att datorprogram enkelt kan identifiera, känna igen och extrahera informationsmaterial, specifika uppgifter och strukturer i en handling,

15) *automatiserat beslutsförfarande* en verksamhetsprocess där ett ärende avgörs automatiserat på det sätt som avses i 53 e § i förvaltningslagen (434/2003),

16) *behandlingsregler* av en fysisk person på förhand utarbetade regler avsedda att styra automatisk databehandling.

3 §

Lagens tillämpningsområde och begränsningar i det

Denna lag ska tillämpas på informationshantering och på användning av informationssystem, då myndigheter behandlar informationsmaterial, om inte något annat föreskrivs någon annanstans i lag. Bestämmelserna i 6 a kap. i denna lag ska tillämpas på införande och användning av *automatiserat beslutsförfarande*. Vad som i denna lag föreskrivs om myndigheter ska också tillämpas på universitet som avses i universitetslagen (558/2009) och på yrkeshögskolor som avses i yrkeshögskolelagen (932/2014).

Vad som i 4 kap., 22—24 och 25—27 § samt 6 a kap. i denna lag föreskrivs om informationshanteringsenheter och myndigheter ska tillämpas på privatpersoner, privaträttsliga sammanslutningar och sådana offentligrättsliga samfund som inte är myndigheter till den del dessa sköter offentliga förvaltningsuppgifter. På privatpersoner, privaträttsliga sammanslutningar och sådana offentligrättsliga samfund som inte är myndigheter tillämpas dessutom vad som i 4 och 28 § föreskrivs om informationshanteringsenheter när de utövar offentlig makt på det sätt som avses i 4 § 2 mom. i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet eller när det särskilt föreskrivs att den lagen ska tillämpas på deras verksamhet. Vidare tillämpas vad som i 19 § 2 mom. samt i 24 a och 24 b § i denna lag föreskrivs om myndigheter på privaträttsliga sammanslutningar och sådana offentligrättsliga samfund som inte är myndigheter när de utövar offentlig makt på det sätt som avses i 4 § 2 mom. i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet.

Denna lag ska inte tillämpas på statliga myndigheter i landskapet Åland. Lagens 13 a § och 6 a kap. ska dock tillämpas på statliga myndigheter på Åland när de sköter sådana myndighetsuppgifter som hör till rikets lagstiftningsbehörighet och som innebär automatiserat avgörande av ärenden enligt 53 e § i förvaltningslagen.

13 a §

Information om och beredskap för störningssituationer

En myndighet ska utan dröjsmål informera dem som utnyttjar dess informationsmaterial om sådana störningar i myndighetens informationshantering som utgör ett hinder, eller hotar utgöra ett hinder, för informationsmaterialens tillgänglighet. Myndigheten ska meddela hur länge störningen eller hotet om störning beräknas pågå och, i den mån det är möjligt, ange ersättande sätt att utnyttja myndighetens informationsmaterial samt meddela att störningen eller hotet om störning har upphört.

Riksdagens svar RSv 303/2022 rd

Bestämmelser om information till allmänheten som myndigheter ska ge om avbrott i de digitala tjänsterna och i andra elektroniska dataöverföringsmetoder finns i 4 § 2 mom. i lagen om tillhandahållande av digitala tjänster (306/2019).

En informationshanteringsenhet ska utreda väsentliga risker som hänför sig till behandlingen av informationsmaterial, utnyttjandet av informationssystem och verksamhetens kontinuitet. Informationshanteringsenheten ska utifrån riskbedömningen genom beredskapsplaner och förberedelser för verksamhet i störningssituationer samt genom andra åtgärder se till att behandlingen av informationsmaterial, utnyttjandet av informationssystem och verksamheten fortsätter så störningsfritt som möjligt i störningssituationer under normala förhållanden samt under sådana undantagsförhållanden som avses i beredskapslagen (1552/2011).

Bestämmelser om myndigheternas allmänna skyldighet att vidta förberedelser för undantagsförhållanden samt om ordnande av statens informationsförvaltning, databehandling, elektroniska tjänster, telekommunikation och informationssäkerhet under undantagsförhållanden finns i beredskapslagen.

14 §

Informationsöverföring i datanät

I lagen om tillhandahållande av digitala tjänster föreskrivs om identifiering av användaren i samband med digitala tjänster som tillhandahålls allmänheten.

26 §

Uppgifter som ska registreras i ärenderegister

I fråga om en handling som upprättats av en myndighet ska registreras åtminstone

-
- 3) tidpunkten då handlingen upprättats,
 - 4) tidpunkten då handlingen skickats samt sättet att skicka den.
- I ärenderegistret ska om ett ärende dessutom registreras åtminstone

-
- 3) myndighetens åtgärder och i samband med det behandlade handlingar i olika skeden,
 - 4) tidpunkten för det myndighetsavgörande som avslutade ärendets behandling,
 - 5) vid behov sättet för delgivning av de handlingar som myndigheten skickat.

Riksdagens svar RSv 303/2022 rd

6 a kap.

Införande och användning av automatiserade beslutsförfaranden

28 a §

Dokumentering av uppgiftsfördelning och behandlingsregler

En myndighet ska dokumentera uppgiftsfördelningen mellan de personer som ansvarar för fullgörandet av de skyldigheter som föreskrivs i detta kapitel.

Myndigheten ska säkerställa att behandlingsreglerna för ett automatiserat beslutsförfarande dokumenteras så tydligt och heltäckande att deras lagenlighet kan påvisas. Det ska av behandlingsreglerna särskilt framgå

- 1) hur det säkerställs att beslutsförfarandet är icke-diskriminerande,
- 2) hur ärendet utreds tillräckligt och korrekt, inklusive hörande,
- 3) hur avgörandet motiveras eller varför det inte behöver motiveras.

I de handlingar som utgör dokumentationen ska myndigheten ange datum för godkännandet och den som godkänt handlingen, vars uppgift det är att granska att innehållet i handlingen är lagenligt. Myndigheten ska bevara de godkända handlingarna i minst fem år från ingången av det kalenderår som följer på det år då det automatiserade beslutsförfarandet togs ur bruk.

Myndigheten ska säkerställa att det i minst fem år från det att ett ärende har avgjorts kan påvisas vilka behandlingsregler som tillämpats vid det automatiserade avgörandet av ärendet och i vilka faser av behandlingen av ärendet en fysisk person deltagit.

28 b §

Kvalitetssäkring

En myndighet ska innan ett automatiserat beslutsförfarande införs och när förfarandet ändras under användningstiden säkerställa att förfarandet motsvarar den dokumentation som avses i 28 a § 2 mom.

Myndigheten ska säkerställa ett gott språkbruk i automatiserat upprättade handlingar som ges till en part.

De centrala åtgärderna inom kvalitetssäkringen ska dokumenteras.

Myndigheten ska utse en person som ansvarar för kvalitetssäkringen av det automatiserade beslutsförfarandet.

28 c §

Kvalitetskontroll och hantering av felsituationer

En myndighet ska övervaka kvaliteten och innehållets felfrihet i ärenden som avgörs automatiserat och efter införandet hantera de risker som är förknippade med det automatiserade beslutsförfarandet.

Riksdagens svar RSv 303/2022 rd

Myndigheten ska utan dröjsmål vidta korrigeringsåtgärder, om det i ett automatiserat beslutsförfarande upptäcks ett fel som kan inverka på innehållet i avgörandet. Ett fel som upptäckts, fellets konsekvenser och åtgärderna för korrigerings av felet ska dokumenteras. Särskilda bestämmelser gäller för korrigerings av fel i myndighetens avgöranden.

Myndigheten ska utse en person som ansvarar för kvalitetskontrollen av det automatiserade beslutsförfarandet och för hanteringen av felsituationer.

28 d §

Beslut om införande

Innan ett automatiserat beslutsförfarande införs ska den myndighet som ansvarar för verksamhetsprocessen fatta ett beslut (*beslut om införande*). Beslutet om införande ska innehålla åtminstone

- 1) de motiveringar där förutsättningarna för införandet och de tillämpade bestämmelserna anges,
- 2) en förteckning över de handlingar som ligger till grund för beslutet om införande,
- 3) planerat datum för införandet och tidpunkten för beslutet,
- 4) uppgift om vem som fattat beslutet,
- 5) kontaktuppgifter till myndigheten för ytterligare uppgifter om hur det automatiserade beslutsförfarandet används.

Beslut om införande ska dessutom fattas i fråga om sådana ändringar som förutsätter en ny bedömning av förutsättningarna för införandet.

Myndigheten ska bevara beslutet om införande i minst fem år från ingången av det kalenderår som följer på det år då det automatiserade beslutsförfarandet togs ur bruk.

28 e §

Informering

En myndighet ska offentliggöra gällande beslut om införande på sin webbplats i det allmänna datanätet.

Myndigheten ska utifrån den dokumentation som avses i 28 a § 2 mom. och beslutet om införande informera om automatiserat avgörande av ärenden inom sitt verksamhetsområde, grunderna för att använda det automatiserade beslutsförfarandet och andra uppgifter som är centrala med avseende på kundens rättigheter. Uppgifterna ska offentliggöras på myndighetens webbplats i det allmänna datanätet.

28 f §

Användning av uppgifter

En myndighet ska på grundval av en riskbedömning se till att det genom lämpliga tekniska åtgärder säkerställs att de uppgifter som används vid automatiserat avgörande är uppdaterade och felfria.

Riksdagens svar RSv 303/2022 rd

28 g §

Offentligt anställda arbetstagares tjänsteansvar

På offentligt anställda arbetstagare hos en myndighet tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar för tjänstemän när de sköter uppgifter som avses i detta kapitel, fränsett bestämmelserna om avsättningspåföljd.

Denna lag träder i kraft den 20 .

En myndighet ska försätta sin verksamhet i överensstämmelse med 13 a § inom 18 månader efter lagens ikraftträdande.

Ärendehantering ska ordnas i enlighet med kraven i 26 § 4 mom. 4 punkten och 5 mom. 4 och 5 punkten inom 18 månader efter lagens ikraftträdande.

För automatiserade beslutsförfaranden som har införts före ikraftträdandet av denna lag ska den dokumentation som avses i 28 a § 2 mom. godkännas i enlighet med 28 a § 3 mom. inom 18 månader efter lagens ikraftträdande.

För automatiserade beslutsförfaranden som har införts före ikraftträdandet av denna lag ska ett beslut om införande enligt 28 d § fattas inom 18 månader efter lagens ikraftträdande för att användningen av beslutsförfarandet ska få fortsätta. I ett sådant beslut ska tidpunkten för införandet av beslutsförfarandet antecknas, om myndigheten känner till den, liksom även uppgift om att förfarandet har införts före ikraftträdandet av denna lag.

Bestämmelserna i 28 a § 1 och 4 mom. samt 28 b, 28 c, 28 e och 28 f § i denna lag tillämpas 18 månader efter lagens ikraftträdande på automatiserade beslutsförfaranden som har införts före ikraftträdandet av denna lag.

Lag

om ändring av lagen om tillhandahållande av digitala tjänster

I enlighet med riksdagens beslut

fogas till lagen om tillhandahållande av digitala tjänster (306/2019) en ny 6 a § som följer:

Riksdagens svar RSv 303/2022 rd

2 kap.

Digitala tjänster som myndigheterna ordnar för allmänheten

6 a §

Användning av tjänsteautomation vid rådgivning

En myndighet kan ge förvaltningskunder råd genom att i digitala tjänster använda tjänsteautomation som grundar sig på utväxling av meddelanden i realtid mellan en användare och tjänsteautomationen, om

- 1) rådgivningen inte resulterar i ett myndighetsavgörande,
- 2) myndigheten på förhand har säkerställt att datainnehållet i den rådgivning som tillhandahålls genom tjänsteautomation är korrekt,
- 3) myndigheten på förhand har säkerställt att tjänsteautomationen uppfyller kravet på gott språkbruk,
- 4) användarna informeras om att de utväxlar meddelanden med en tjänsteautomation,
- 5) användarna bereds möjlighet att kontakta en fysisk person vid myndigheten för att fortsätta uträtta ärendet,
- 6) användarna bereds möjlighet att spara de meddelanden som har utväxlats med tjänsteautomationen.

Myndigheten ska följa kvaliteten på tjänsteautomationens rådgivning och dess ändamålsenlighet i övrigt. Myndigheten ska utse en person som ansvarar för uppföljningen och som också ska se till att kvalitetskontrollen genomförs.

Denna lag träder i kraft den 20 .

En tjänsteautomation enligt 6 a § i denna lag som har varit i bruk före lagens ikraftträdande ska försättas i överensstämmelse med denna lag och en person utses för att se till uppföljningen och genomförandet av kvalitetskontrollen inom 18 månader efter lagens ikraftträdande.

Lag

om ändring av 13 § i lagen om behandling av personuppgifter i brottmål och vid upprätthållandet av den nationella säkerheten

I enlighet med riksdagens beslut

fogas till 13 § i lagen om behandling av personuppgifter i brottmål och vid upprätthållandet av den nationella säkerheten (1054/2018) ett nytt 2 mom. som följer:

Riksdagens svar RSv 303/2022 rd

13 §

Automatiserat individuellt beslutsfattande

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 1 mom. får en behörig myndighet avgöra ett förvaltningsärende enbart på grundval av automatiserad behandling av personuppgifter, om ärendet avgörs automatiserat på det sätt som avses i 8 b kap. i förvaltningslagen (434/2003).

Denna lag träder i kraft den

20 .

Lag

om ändring av 5 kap. 2 § i jordabalken

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i jordabalken (540/1995) 5 kap. 2 § 2 mom., sådant det lyder i lag 922/2013, som följer:

5 kap.

Allmänna bestämmelser om inskrivningsärenden och elektroniska ärendehanteringssystem

2 §

Inskrivningsmyndighet

Om ett inskrivningsärende är omfattande, oklart eller annars svårt att avgöra, ska det avgöras av en inskrivningsjurist.

Denna lag träder i kraft den

20 .

Riksdagens svar RSv 303/2022 rd

Helsingfors 23.2.2023

På riksdagens vägnar

talman

generalsekreterare